

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

Канадці живуть у суспільстві, де високо цінується відкритість судової системи.

Зазвичай судові процеси в Канаді відкриті для громадськості і можуть повністю висвітлюватися ЗМІ.

Завдяки тому, що громадськість може відвідувати судові засідання та отримати доступ до документів суду, наші громадяни можуть дізнаватися про закон з перших рук.

Та чи достатньо цього, щоб посилити їхню впевненість у справедливості правової системи та її діяльності? Безперечно, ні.

Більшість людей ніколи б і не подумала відвідати суд чи судове засідання, якщо їм це не потрібно. Навіть якби вони й вирішили це зробити, провадження часто бувають складними і за ними годі вслідкувати, якщо у вас немає юридичної освіти.

Подобається це нам чині, але середньостатистичні громадяни отримують знання про правову систему передусім через фільми та зі слів та образів, які передають ЗМІ в новинах про судові справи.

У своєму виступі в Карлтонському університеті в 2012 р. голова Верховного Суду Канади Беверлі МакЛаклін говорила про владу, яку журналісти мають над уявленнями громадськості про судову систему:

“ЗМІ, які точно та справедливо розповідають про судові провадження й рішення, включаючи критику, навіть сильну критику, роблять неоціненний внесок у довіру громадськості до судової системи, а, отже, і у віру в верховенство права.

З іншого боку, неточні, несправедливі репортажі, що женуться за сенсацією – на щастя вони в Канаді рідкість – потенційно можуть спотворити уявлення громадськості про правову систему та підірвати довіру до верховенства права.”¹

Ви добре знаєте, що кожна негативна історія в новинах і кожен неналежний коментар про судову систему сприяє розхитуванню громадської довіри. Громадяни повинні бачити, що суди та судові системи працюють відкрито й справедливо для всіх.

На це потрібен час і бажання працювати з журналістами.

Можливо, ви й не знаєте, та я починав свою кар'єру в ЗМІ. Я працював і в газетній, і в телерадіожурналістиці, здебільшого висвітлюючи події у Верховному Суді провінції Нова Шотландія.

Я вибрав журналістику, бо відчував, що це професія, яка надає громадськості важливу послугу і й досі так думаю. Журналісти – це очі й вуха громадськості, коли самі люди не можуть бути присутніми в залі судових засідань.

---

¹Виступ високоповажної Беверлі МакЛаклін, члена Таємної ради, голови Верховного Суду Канади, в Карлтонському університеті, Оттава, провінція Онтаріо 2012 р, <http://www.scc-csc.ca/court-cour/judges-juges/spe-dis/bm-2012-01-31-eng.aspx>

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

Як наслідок, Верховний Суд Канади неодноразово визнавав, що ЗМІ як представники громадськості повинні окремо розглядатися при застосуванні певних правил та політик судів.

В Канаді чиновники та працівники судів, які працюють в межах судової системи, зобов'язані допомагати громадськості, включаючи ЗМІ, отримати доступ до судових справ і документів, на які вони мають право за законом. Це дозволяє забезпечити точне повідомлення інформації про судові провадження.

Представники суддівського корпусу також відіграють важливу роль.

Забезпечуючи відкритість, судді зобов'язані захищати чесність судового процесу. Для цього вони мають повноваження, засновані на загальному праві та визначені законодавством, встановлювати належний баланс між правом на справедливий суд та правом на свободу преси.

Форма відносин між громадськістю та ЗМІ в Канаді різниться залежно від провінції.

В деяких, як, скажімо, Британській Колумбії та Саскачевані, виділяють окрему посаду – людину, яка регулярно спілкується з репортерами, а також активно спілкується з громадськістю на навколосудові теми через соціальні медіа, веб-сайти судів та громадські освітні програми. У вас це, здається, посада прес секретаря.

Такі працівники можуть мати різний попередній досвід роботи (спеціаліст з комунікації, юрист, суддя у відставці, тощо).

Багато судів провінцій та вищих судів у Канаді борються із браком фінансування та інших ресурсів для комунікації – ситуація схожа на ту, що ми бачимо в Україні. Внаслідок цього у більшості юрисдикцій використовують гібридний підхід, коли низка людей, що мають інші обов'язки в судах, відповідають на запити ЗМІ та займаються питаннями доступу до інформації.

Це краще, ніж нічого, але так важче вибудувати відносини довіри з репортерами, не кажучи вже про комунікацію із ширшою громадськістю.

Для покращення ситуації, в деяких провінціях вжили заходів для збільшення прямого доступу до суддів для ЗМІ.

Наприклад, провінція Ньюфаундленд і Лабрадор нещодавно заснувала Комітет зі зв'язків зі ЗМІ, завданням якого є розвиток чітких відносин із репортерами, хоч цей комітет ще не збирався. В Новій Шотландії є подібний комітет, про який я розповім згодом.

На острові Принца Едварда суди влаштовують щорічний офіційний сніданок для журналістів, голів судів та інших суддів, які бажають прийти.

Такі зустрічі корисні і для суддів, і для ЗМІ, вони зменшують імовірність виникнення проблем у майбутньому. В проміжку між цими щорічними зустрічами судді також дали ясно зрозуміти, що вони відкриті до звернень ЗМІ в будь-який час і розглянуть їх, наскільки це буде можливо.

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

Досить сказати, що більшість провінцій і територій докладають зусиль, щоб покращити комунікацію зі ЗМІ, та поки ніхто не прийняв такий підхід, як ми у провінції Нова Шотландія.

Наша провінція відносно унікальна тим, що це єдина юрисдикція в Канаді, що має Виконавчий відділ, який підтримує усю судову систему.

Створений у 2002 р., Виконавчий відділ має широкі повноваження, усі спрямовані на досягнення більших цілей:

...зміцнити та захистити незалежність судової влади;

...підтримати й удосконалити належне відправлення правосуддя;

...забезпечити постійну освітню діяльність про суди та суддів;

...працювати з урядом на рівні розробки політики, коли це необхідно;

...і нарешті, спілкуватися зі ЗМІ та громадськістю.

Виконавчий відділ розвинувся з ідеї, яку вперше втілив у життя голова суду Лорн Кларк 20 років тому. Визнаючи, що багато з тих проблем, з якими стикаються суди – спільні для різних рівнів та типів судів, він зібрав усіх голів судів та суддів у комітет, який регулярно зустрічався.

Зараз у Виконавчому відділі працюють десять осіб, включаючи директора з питань комунікації – починаючи з весни цього року цю функцію виконую я.

Директор з питань комунікації має багато функцій.

Мій основний обов'язок – слугувати зв'язковим між суддями та ЗМІ й громадськістю.

Я це роблю, допомагаючи журналістам та громадянам отримати доступ до судів та судових документів; я займаюся веб-сайтом суду, який відзначений нагородами, і був розроблений моїм попередником – Джоном Пікколо, а також веду різні облікові записи суду в Твіттері; а ще я відповідальний за організацію прямої онлайн трансляції деяких судових засідань.

Виконавчий орган також займається організацією освітніх можливостей та ресурсів для студентів та викладачів, включаючи надання сценаріїв для інсценізації судових процесів, а також організацію екскурсій до суду та відвідин студентами розглядів кримінальних справ.

Минулого місяця я проводив екскурсію для великої групи студентів місцевої школи журналістики. Багато із цих молодих людей ніколи раніше не були в суді, тож вони вийшли, впевненіше дивлячись на перспективу, що колись в майбутньому їм, можливо, доведеться висвітлювати судовий процес або судові документи.

Маленька порада – не недооцінюйте такі можливості.

Серед цих молодих людей – ваші майбутні журналісти, адвокати й політики, тож це шанс допомогти їм сформуванню уявлення про судову систему на все життя. Зміна думки про

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

судову систему і суди не може відбутися миттєво, тож подумайте про такі освітні можливості як про довготермінові інвестиції.

Якщо говорити про дії з ближчими результатами, то я вже згадував практику онлайн трансляцій.

В Північній Америці ставлення до присутності телекамери у залі судових засідань – різне, залежно від місцевості та від того, з ким ви говорите.

Камери дозволені у багатьох залах судових засідань в Сполучених Штатах, але в Канаді ситуація інша. Були часи, коли суди дозволяли одну телекамеру в залі судових засідань під час розгляду резонансних кримінальних справ. Таке бувало в інших провінціях, та ще не в Новій Шотландії.

Поки ми не зробили цей крок, онлайн-трансляції залишаються популярною альтернативою та важливим інструментом для зв'язку з громадськістю в режимі реального часу.

Апеляційний суд провінції Нова Шотландія вважається місцем, де було вперше проведено контрольовану судом онлайн-трансляцію наживо судового провадження в Канаді в лютому 2009 р. Наступного року в Новій Шотландії трансливали слухання щодо колективного позову про застосування сертифікації – це вперше Верховний Суд провінції провів трансляцію свого слухання наживо.

Виконавчий відділ також трансливав наживо цілу дводенну програму національної конференції з журналістики, яку проводила судова влада Нової Шотландії у 2008 р. Онлайн-трансляція відбувалася обома офіційними мовами і успішно дозволила журналістам, суддям, студентам та іншим, хто не зміг приїхати, слідувати за дискусіями.

Ця подія стала надзвичайно популярною і ми плануємо провести ще одну таку конференцію восени 2017 р.

Наймаштабніша онлайн-трансляція судового розслідування причин смерті в новій Шотландії відбулась у 2009 році. Це була справа щодо психічно хворого в'язня, який помер будучи під поліцейським наглядом. В залі були встановлені 4 камери і всі 14 тижнів розгляду трансливались наживо в повному обсязі.

Ще один інструмент, який канадські суди використовують все більше – це соціальні медіа, особливо Twitter. Знову ж таки, Нова Шотландія стала лідером у використанні цієї все популярнішої форми комунікації.

Наші суди були першими в Канаді, що почали використовувати Twitter, замінюючи таким чином подібну, але вже застарілу технологію надсилання повідомлень RSS, яка використовувалася на веб-сайті суду.

Суди Нової Шотландії вже мають шість облікових записів у Twitter — один основний, де повідомляють про новини судів та дають інформацію про те, як користуватися правовою системою; обліковий запис, де публікуються повідомлення для юристів; і по обліковому запису на кожен із трьох рівнів судів, а також суду дрібних суперечок, де публікується інформація про письмові рішення цих судів.

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

Варто також зауважити, що ці рішення також публікуються у базі даних на веб-сайтах наших судів, де працює функція пошуку, а також надсилаються безпосередньо журналістам та редакціям новин, які підписалися на розсилку.

ЗМІ можуть також зареєструватися, щоб отримувати повідомлення про заяви на заборону публікації та електронні досьє Верховного Суду та апеляційного суду. Ці документи також публікуються онлайн, а паперові примірники виставляють у судах. Лише досьє суду в сімейних справах не виставляють на загальний огляд згідно із законами провінції.

Усі ці кроки спрямовані на те, щоб полегшити доступ громадськості та зміцнити відносини зі ЗМІ.

Повертаючись до Twitter, наш головний обліковий запис має більше 1000 підписників і аудиторія зростає щодня.

Для тих, хто не знає, що це за технологія, підписник у Twitter – це саме те, як воно звучить, тобто особа, яка погодилася отримувати та слідкувати за дописами. Якщо ви додаєте когось до списку людей, чиї дописи ви читаете, то ви «підписалися» на них. Якщо вони зроблять те саме з вами, то стануть вашими підписниками. Що більше у вас підписників, то ширше у вас охоплення.

Наш головний обліковий запис у Twitter підписаний на більш ніж 200 облікових записів, включаючи журналістів по усій країні, політичних лідерів провінційного та загальнодержавного рівня, Департамент юстиції провінції Нова Шотландія, Міністерство юстиції Канади, колегію адвокатів провінції Нова Шотландія, юридичний факультет та багато інших спільнот та груп правників.

Це допомагає мені двома способами: переглядати та ділитися новинами, які цікавлять правничу спільноту та слідкувати за висвітленням у новинах та коментарями, пов'язаними зі судами провінції Нова Шотландія.

Останнє – особливо важливо, оскільки в Новій Шотландії дозволено писати повідомлення прямо із зали судових засідань. Така політика набула чинності в травні 2014 р.

Винятки є для судів у справах психічно хворих, у справах сім'ї і у справах молоді. Усі повідомлення підпадають під заборони публікації, якщо вони діють, та якщо заборон немає, громадськість, включаючи журналістів, може поділитися деталями слухання просто натиснувши кнопку.

Для забезпечення належного використання та уникнення розповсюдження інформації, призначеної для обмеженого користування, суди разом із представниками ЗМІ розробили комплексні політики щодо використання електронних пристроїв та технологій в залі суду.

Ці політики опубліковано на сторінці ЗМІ на веб-сайтах судів, а також розміщено біля зал судових засідань. Нещодавно апарат суду почав роздавати роздруковані примірники політик усім, хто хоче використовувати послуги бездротового інтернету, які надаються майже в усіх судах.

Досі результати були надзвичайно позитивні.

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

Журналісти можуть ділитися інформацією значно швидше, використовуючи платформу, яка негайно передає інформацію людям. Багато репортерів казали нам, що написання повідомлень у Twitter також корисне, коли настає час готувати історію. Їхні повідомлення в Twitter стають, по суті, їхніми нотатками про судовий процес.

Судді та адвокати також вважають Twitter корисним.

Технологія дозволяє їм слідкувати за справою з дому чи офісу, а у рідкісних випадках, коли виникає проблема із повідомленням, вони можуть одразу повідомити про це мені, щоб виправити недоліки перш ніж новина потрапить до ЗМІ.

Звісно, як і онлайн-журналізм, платформи соціальних медіа, таких як Twitter, дозволяють коментувати дописи, що досить важко контролювати. Члени суддівського корпусу обмежені незалежністю суддів, яка, як ви знаєте, вимагає від суддів безсторонності та неупередженості.

Як представник судової гілки влади я теж мушу бути обережною, щоб залишатися незалежною. Тому тут корисно підтримувати стосунки з іншими представниками правової системи, які можуть говорити від імені судової влади.

У Новій Шотландії в мене є три основні групи, з якими я підтримую зв'язки, щоб вони допомогли мені боротися за свої інтереси та популяризувати позитивну роботу судів. Ці групи – це відділення Канадської колегії адвокатів у Новій Шотландії, Товариство судових адвокатів Нової Шотландії та юридичний факультет імені Шуліха, який має довгий список викладачів та експертів, які регулярно спілкуються зі ЗМІ.

Окрім того, залежно від ситуації, я також можу звертатися до Державної прокуратури, Служби правової допомоги Нової Шотландії, Департаменту юстиції провінції, місцевих правоохоронних органів чи Товариства правової інформації по допомогу в питаннях комунікації.

Усі ці організації мають представників у Групі з комунікації судової системи, яку я очолюю. Ми зустрічаємося щомісяця, щоб обговорити питання, які нас турбують, а також можливості співпраці.

Зустрічі також забезпечують майданчик, де можна поговорити про відмінності та вирішити розходження між окремими організаціями-членами, що пов'язані з відносинами зі ЗМІ та громадськістю.

Група в тій чи іншій формі існує вже майже десять років. Хоч я і нова людина у команді, я працювала майже з усіма, представленими за цим столом, на своїх попередніх місцях праці в провінційних та муніципальних урядах.

Це чудовий приклад як можна подолати розбіжності щодо комунікації, які часто з'являються в уряді та в інших організаціях, а ще це простий шлях заручитися підтримкою інших для виправлення неправдивої інформації та звернутися до питань, які цікавлять громадськість.

Ще одна корисна група, з якою я працюю – це Комітет зі зв'язків зі ЗМІ, який я вже згадувала раніше.

Комунікації в судовій системі (презентація Дженніфер Стеїрс)

До комітету входять представники ЗМІ та суддя з кожного із п'яти судів Нової Шотландії. Так було не завжди, але зараз є ще й адвокат, який представляє одне інформантство.

Ми збираємося за потреби і вирішуємо питання, пов'язані з доступом ЗМІ та громадськості – як питання фізичного доступу до судів та зал судових засідань, так і питання доступу до інформації та записів, які ведуть суди.

Саме Комітет зі зв'язків зі ЗМІ розробив політику щодо використання електронних пристроїв та технологій в судах.

Група також розробила набагато комплексніші «Правила доступу ЗМІ та громадськості до судів» - документ на 41 сторінку, який визначає правила поведінки в суді, доступ до документів і записів, обмеження доступу, заборони на публікацію, визначені місця для ЗМІ у залах судових засідань та багато іншого.

Електронна версія «Правил» опублікована за сторінці ЗМІ на веб-сайті судів, а паперові примірники розповсюдили серед працівників апарату суду провінції, щоб допомогти їм зрозуміти свою роль в допомозі громадськості та ЗМІ.

Чинні зараз «Правила» було підготовано в 2008 р. По мірі необхідності, в них вносились зміни чи доповнення. Зараз ми на завершальному етапі затвердження нової редакції «Правил», яка, як ми сподіваємося, буде опублікована до кінця року.

Ми не змогли б зробити цього без співпраці ЗМІ.

Надзвичайно важливо, щоб журналісти мали можливість офіційно поскаржитися на проблеми та, в ідеалі, вирішити їх. І тут недостатньо лише передбачити процедуру для цього – ЗМІ повинні знати, в чому вона полягає, їх потрібно до цього залучати.

Можливо, вам і не вдасться вирішити усі проблеми, та якщо ви їх вислухаєте, то це вже допоможе збудувати відносини довіри, про які я говорила раніше.

Підсумовуючи, хочу сказати що доступ до правосуддя, як і незалежність судової гілки влади є важливим фундаментом канадської системи правосуддя.

Україна також рухається в цьому напрямку і ваша участь в сьогоднішньому заході це ще один крок для зміни ситуації на краще і для зміцнення судів як ефективних механізмів досягнення правосуддя, яким довіряють.